

v rozhodnutí č. 3946 Sb. Gl. U. (srv. také Klang I, str. 406 č. 5, a Rouček-Sedláček: Komentář k Čs. obč. zák. II, str. 895). Pojištění jest tu sice jak k prospěchu vlastníka, tak i k prospěchu poživatele, ale z toho ještě neplyne, že požární náhrada patří vždy poživateli jako pojistníkovi a nikoli vlastníku nemovitosti. Neboť z §§ 514 a 515 obč. zák. vychází najevo, že k obstarání staveb, které se buď stářím budovy nebo nějakou náhodou staly nutnými, jest především povinen vlastník budovy na oznámení poživatelovo (srv. rozh. č. 10766 Sb. n. s.). Teprve nemůže-li nebo nechce-li se vlastník k tomu odhodlati, je poživatel oprávněn tak učiniti a uplatniti ostatní z toho mu plynoucí nároky uvedené v § 515 obč. zák. Bylo-li pojistnou smlouvou ujednáno, že podle § 35 všeobecných pojišťovacích podmínek jsou náhrady škody při pojištění zásadně určeny k znovuzřízení vyhořelé pojištěné budovy, plyne z toho, že účelem smlouvy jest zajistiti náhradu za stavební náklady tomu, kdo (buď vlastník anebo poživatel) stavbu provedl. Má tedy vlastník nemovitosti zásadně nárok na pojistnou hodnotu určenou k znovuzřízení zhořelé budovy (srv. i rozh. býv. nejv. soudu víd. č. 11580 Sb. Gl. U.). V souzeném případě žalobkyně ovšem stavbu dosud neprovedla, ale tvrdila, že ji nemůže provésti proto, že nemá dostatek prostředků, dokud jí totiž požární náhrada nebude žalovaným vydána. Jest tedy ochotna stavbu sama provésti. Žalovaný ani netvrdil, že on sám stavbu provede, jestliže se žalobkyně k obstarání stavby nemůže odhodlati. Nechce-li jí požární náhradu vydati, znemožňuje jí sám stavbu provésti a nelze proto míti za to, že ona sama nechce nebo nemůže ve smyslu § 515 obč. zák. stavbu obstarati. Musí proto žalovaný napřed vydati jí požární náhradu, aby jí tak umožnil stavbu provésti. Tím nevznikne žalovanému žádná újma na jeho poživacím právu, poněvadž by se mohl za předpokladů druhé věty § 1052 obč. zák. dostatečně zajistiti. Že by tyto předpoklady byly splněny, žalovaný však ani netvrdil.

Čís. 15772.

Pokud nemá zaměstnanec pojišťovny nutkavý zájem na určení, že jeho služební poměr je definitivní a že výpověď mu daná je neplatná.

(Rozh. ze dne 28. ledna 1937, Rv I 687/36.)

Žalobkyně se domáhá určení, že její služební poměr u žalované pojišťovny jest definitivní a že výpověď, daná jí dne 13. února 1934, je neplatná a uvádí k odůvodnění žaloby, že nastoupila u žalované dne 17. července 1929 jako kancelářská úřednice. Platí pro ni služební řád pro zaměstnance pojišťoven v ČSR. sjednaný od 1. ledna 1921 mezi žalovanou a Ústředním svazem zaměstnanců pojišťoven v ČSR. se sídlem v Praze, jehož je žalobkyně členkou. § 2, odst. 1, služebního řádu rozoznává zaměstnance provisorní a definitivní. Podle odst. 2 téhož paragrafu ve znění dohody ze dne 24. října 1930 činí provisorium v případě žalobkyně dva roky. Podle téhož paragrafu při uplynutí provisoria roz-

hodne správa ústavu v dohodě se zaměstnaneckým výborem, zda má býti zaměstnanec převzat do stavu definitivních zaměstnanců. Nepřevzme-li se zaměstnanec do tohoto stavu, musí mu správa ústavu resp. odbočky dáti výpověď k nejbližšímu výpovědnímu termínu, jinak se předpokládá, že mu definitivum bylo uděleno. Převzetí do stavu definitivních zaměstnanců se děje vždy 1. ledna toho kterého roku. U žalobkyně končilo provisorium 31. prosince 1932, toho dne se žalobkyně stala definitivní a bez jakéhokoli přerušení dále pracovala. Teprve 13. února 1934 byla žalobkyni dána výpověď k 31. březnu 1934. Výpověď ta je neplatná, neboť odporuje služebnímu řádu, který je mezi žalovanou a žalobkyní služební smlouvou. Podle § 34 služ. ř. může žalovaná dáti po uplynutí prvního služebního roku výpověď jen v dohodě se zaměstnaneckým výborem, u definitivních zaměstnanců pak v prvních pěti letech definitivy jen se svolením zaměstnaneckého výboru a jen pro neuspokojující výkon služební. Žalovaná k výpovědi ani souhlasu, ani svolení výboru zaměstnanců neměla, ani se s ním nedohodla. Koncem roku 1932 dala sice žalovaná žalobkyni výpověď, tuto výpověď však odvolala a žalobkyně ve služebním poměru dále pokračovala, vyplácela plat žalobkyni podle služebního řádu a dodržovala také ostatní podmínky řečeného řádu. Také v dopise z 29. prosince 1933 se žalovaná odvolává na ustanovení služebního řádu. Žalovanou tvrzené prodloužení provisoria o jeden rok je vůbec neplatné, neboť dle § 36, odst. 2, služ. ř. je třeba k změně, resp. prodloužení provisoria souhlasu $\frac{2}{3}$ zaměstnanců služebnímu řádu podrobených. K podobné změně nikdy nedošlo a také žalobkyně nikoho nezplnomocnila, aby jejím jménem prodloužení provisoria o jeden rok se žalovanou ujednal. Žalobkyně se proto stala od 1. ledna 1933 definitivní. Služební řád sice nebyl ujednan mezi Ústředním svazem zaměstnanců ČSR. přímo, nýbrž byl ujednan mezi předchůdkyní žalované, žalovaná však nastoupila na místo předchozí pojišťovny a služební řád dodržovala, také o změnu jeho zejména 24. října 1930 s Ústředním svazem zaměstnanců jednala a stále se na služební řád odvolávala. Žalující má pak zájem na tom, aby bylo určeno, že její služební poměr je definitivní, ježto žalovaná to popírá a došlo mezi stranami k dohodě, že bude soudem rozhodnuto, zda poměr ten je definitivní či nikoli, a že do té doby ponechá žalovaná žalobkyni nadále ve služebním poměru, a to na základě dohody z 28. března 1934. Prvý soud uznal podle žaloby, o d v o l a c í s o u d zamítl žalobu, pokud se domáhala výroku, že výpověď, daná žalobkyni žalovanou pojišťovnou, jest neplatná.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl zcela.

D ů v o d y:

Nezbytnou náležitostí určovací žaloby podle § 228 c. ř. s. jest žalobcův právní zájem, aby právní poměr nebo právo nebo pravost listiny byly soudním rozhodnutím na jisto postaveny co nejdříve. Tento právní zájem musí býti splněn aspoň v době, kdy byl vydán rozsudek první sto-

lice (Sb. n. s. č. 10285). Otázku právního zájmu podle § 228 c. ř. s. jest zkoumati z úřadu i soudu vyšší stolice. Při tomto zkoumání nestačí zjištěný právní zájem žalobcův, nýbrž jest třeba, aby žalobou byl uplatněn právní zájem, jak to žádá ustanovení § 228 c. ř. s. ve slovech »co nejdříve«. Právní postavení žalobcovo musí býti tudíž takové, aby rychlé určení sporného právního poměru nebo práva bylo jediným žádoucím východiskem sporu (Sb. n. s. č. 12100, 15292). Na žalobci také jest, aby nutkavý právní zájem na určení právního poměru nebo práva nejen tvrdil, ale i přednesením skutkových okolností odůvodnil (Sb. n. s. č. 10155). V žalobě byl nutkavý právní zájem odůvodňován tím, že žalovaná pojišťovna trvá na výpovědi a popírá definitivní charakter služebního poměru žalující strany, takže jde o existenční otázku žalující strany. K tomuto odůvodnění nutkavého právního zájmu bylo pak ještě při ústním jednání dne 7. května 1934 dodáno, že žalovaná pojišťovna chce posuzovati právní poměr žalující strany ode dne 31. března 1934 podle zákona o obchodních pomocnících, kdežto žalobkyně trvá na tom, aby byl posuzován podle služebního řádu, který jí zaručuje definitivní služební poměr, z kterého může býti propuštěna jen za určitých ochranných zařízení, zejména pouze na základě disciplinárního řízení. Tyto skutečnosti však nemohou tuto určovací žalobu odůvodniti. Již na soudě prvé stolice se stalo nesporným, že žalující strana jest dále činná u žalované pojišťovny a dostává plat. Z tohoto nesporného přednesu stran plyne, že výpověď, daná žalující straně, byla vůlí stran zbavena právních účinků a že nezpůsobila zrušení služebního poměru ve lhůtě v ní stanovené. Nesejde proto ani na tom, zda se tato, z vůle stran svých právních účinků zbavená, výpověď stala způsobem, který jest v § 34 č. 2, 3 služebního řádu předepsán pro zrušení služebního poměru provisorního nebo definitivního zaměstnance žalované pojišťovny, a zda jest podle těchto ustanovení služebního řádu platná čili nic, neboť za všech okolností, ať totiž byla učiněna podle služebního řádu platně, či byla dána s porušením služebního řádu, nebyla žalující strana v době rozsudku prvé stolice poškozena ve svých služebních právech, plynoucích z jejího služebního poměru u žalované pojišťovny. Na neúčinnosti výpovědi dané žalující straně, která byla přivoděna vůlí stran, nic nemění, že žalovaná pojišťovna trvá na její platnosti, ježto ani právní názor žalované pojišťovny o platnosti dané výpovědi neohrožuje dosud nijak práva žalobkyně, ze služební smlouvy plynoucí, je-li dosud ve službách žalované pojišťovny a dostává-li plat. Žalující strana však nemá nutkavého právního zájmu ani na tom, aby bylo určeno, že její služební poměr jest definitivní. Jak plyne z jejího přednesu, má definitivnost jejího služebního poměru jen ten význam, že jí může býti dána výpověď jen za předpokladů § 34 č. 3 služebního řádu. Poněvadž podle přednesu žalující strany samé neměla by ještě úhrnem pět definitivních let služby, nemůže se dovolávati pro odůvodnění nutkavého právního zájmu na určení definitivnosti služebního poměru ustanovení § 34, č. 3, druhého odstavce, služebního řádu, neboť toto ustanovení služebního řádu zaručuje výpověď ze služebního poměru po řádném disciplinárním řízení jen

zaměstnancům s pěti služebními definitivními léty. Těch však žalující strana v době rozsudku prvního soudu ještě nedosáhla a není ani jisto, že jich v budoucnu dosáhne, takže k tomuto ustanovení služebního řádu nelze vůbec v tomto sporu přihlížeti. Pro žalující stranu mohlo by mít význam jen ustanovení prvního odstavce č. 3 § 34 služebního řádu, podle něhož v prvních pěti letech definitivy může býti zaměstnanci dána výpověď se svolením zaměstnaneckého výboru a s dodržením zákonné výpovědní lhůty — mimo výpověď na základě disciplinárního nálezu — jen pro neuspokojující služební výkon. Je-li však žalující strana dosud ve službách žalované pojišťovny a dostává plat, jest doposud lhostejné, za jakých předpokladů může jí býti v budoucnu dána výpověď z tohoto služebního poměru, a netřeba to zjišťovati již nyní, neboť není vůbec jisto, zda k tomu dojde. Že by žalující strana měla nutkavý právní zájem na určení definitivnosti služebního poměru z nějakého jiného důvodu, zejména k zajištění svých platových nároků proti žalované pojišťovně, nebylo žalující stranou ani tvrzeno. K tomu pak, aby soudy jen teoreticky řešily nějakou mezi stranami spornou právní otázku, nemůže sloužiti ani žaloba určovací (srv. Sb. n. s. č. 14445). Pokud jde tudíž o určení definitivnosti služebního poměru, postrádá žaloba svého základního účelu, aby byl pro budoucnost určen pevný právní základ pro nároky žalující strany, vyplývající z definitivního služebního poměru proti žalované pojišťovně, a již proto nedostává se nutkavého právního zájmu na určení. Je-li tomu tak, pominul odvolací soud neprávem tento nedostatek této určovací žaloby a žalovaná pojišťovna tuto právní mylnost napadeného rozsudku právem vytýká. Právem však odvolací soud vyslovil, že žalující strana nemá nutkavého právního zájmu, aby byla určena neplatnost výpovědi jí dané.

Čís. 15773.

Úmluva, již se někdo zavázal živiti jiného za peníze na vkladních knížkách, jež mu za tím účelem byly postoupeny, jest smlouvou o výživném. Odepřel-li zavázaný plniti tuto smlouvu a oprávněná s tím souhlasila, došlo k zrušení této smlouvy a oprávněná se může domáhati vrácení peněz (po srážce částky za poskytnuté již výživné) z důvodu § 1435 obč. zák.

Zavázaný se nemůže brániti námitkou, že byl bezelstným příjemcem peněz a že je již nemá proto, že jimi zaplatil své dluhy.

(Rozh. ze dne 28. ledna 1937, Rv I 2337/36.)

Žalobkyně odevzdala žalovanému v dubnu 1933 vkladní knížku na částku 12.860 Kč, aby ji za tyto peníze stravoval až do její smrti. Žalovaný slíbil tak učiniti, ale plnil jen zpočátku, později žalobkyni poslal do domovské obce s tím, že již není ochoten poskytovat jí u sebe výživu. Žalobkyně se s tím spokojila, domáhá se však na žalovaném vrácení odevzdaných mu peněz po srážce částky, již spotřebovala na vý-